

Leo Trotskij: Halvsanningarnas präster

(19 mars 1938)

[”The Priests of Half-Truth.” *Socialist Appeal*, 16 april 1938. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

The Nation och *The New Republic* spelar nu den sorgligaste och skamligaste rollen inom amerikansk press. Dessa tidskrifter gör anspråk på rollen som orakel för den ”liberala” allmänna opinionen. De har inga egna tankar. Samhällskrisen som började 1929 överraskade dessa ”liberaler”, och tvingade dem att hänga sig fast vid Sovjetunionen som en räddningsplanka. Dessa herrar hittade tillfälligt en kallelse i att popularisera planeringsprincipens framgångar, och försiktigt ställa denna princip mot den kapitalistiska anarkin. De hade absolut inget självständigt handlingsprogram för USA, men kunde skyla över sin egen virrighet med en idealiserad bild av Sovjetunionen.

I själva verket betecknade ”vänskapen” med Moskva den borgerliga liberalismens försoning med en byråkrati som hade strypt oktoberrevolutionen. Ju mer omfattande det nya ledande skiktets privilegier blev, och ju mer konservativt det blev i försvaret av sina privilegier – desto fler blev dess vänner bland borgerliga intellektuella och liberaler, snobbar som hängde med i tidens trender. Inspiratörer till detta tänkande blev Walter Duranty och Louis Fischer, fullkomliga smickrare av den sovjetiska oligarkin. Vägleda av dem började småaktiga professorer, mediokra poeter, advokater som hade misslyckats att bli framträdande, uttråkade änkor och vanliga ensamma damer, på allvar ta sin vänskap med den sovjetiska ambassaden i Washington för en tjänst i oktoberrevolutionens intresse. Många av dem visade en beredvillighet att försvara Sovjetunionen till sista bloddroppen ... förvisso inte sina egna, utan ”trotskisternas”. Under revolutionens heroiska epok var den amerikanska allmänna opinionens representant i Moskva John Reed.¹ På den tiden var Walter Duranty placerad i Riga, där han arbetade som professionell förtalare av revolutionen och dess ledare. Under senare år har Duranty blivit det viktigaste bandet mellan sovjetbyråkratin och den ”liberala” allmänna opinionen i USA.² Den moraliska kontrasten mellan John Reed och Walter Duranty återspeglar väl den politiska fiendskapen mellan bolsjevism och stalinism. Om *The Nations* och *The New Republics* redaktörer anstränger sin genialitet för att undvika att inse denna fiendskap, så är det på grund av att sådana småhandlare i lögner som Duranty och Louis Fischer ligger ojämförligt närmare dem i sitt sinnelag än den hjältemodige John Reed.

Är det förvånande att den nuvarande byråkratin i Kreml är ojämförligt mer passande för de demokratiska oraklen än vad Lenins revolutionära parti var? Precis som de tidigare inte förstod revolutionens lagar, förstår de idag inte reaktionens lagar. De hoppades att byråkratin, inte utan

1 John Reed (1887-1920) var en amerikansk journalist och radikal som stödde den ryska revolutionen och skrev boken [Tio dagar som skakade världen](#), på marxistarkiv.se.

2 Trots sin äkta anglosaxiska ”själ” deltar Walter Duranty i skenrättegångarna i Moskva på ett strikt planerat sätt, sida vid sida med domarna, åklagaren, de åtalade och överhuvudtaget med folk som har en ”rysk själ”. Men Duranty ställdes inte ens inför behovet att varje dag välja mellan liv och död. Hans kollega, Harold Denny, en person som uppenbarligen har en amerikansk själ, om än inte av några större dimensioner, har snabbt anpassat sig till den totalitära regimen. Inför behovet att välja mellan den magra sanningen och feta smörgåsar, tog han tveklöst ställning för smörgåsarna och Vysjinskij. Det är varelser av denna sort som är den ”liberala” allmänna opinionens inspirationskällor.

deras välvilliga samarbete, skulle bli alltmer respektabel och ”mänsklig”. Tron på oavbrutna och automatiska framsteg har än idag inte utrotats ur dessa personer huvuden. De har inte lyckats dra några som helst slutsatser från det faktum att den demokratiska småbourgeoisien, vars likar de är, i Tyskland på några år omvandlade sig till en fascistisk armé. De var till och med ännu mindre förmögna att förstå den stalinistiska byråkratins elakartade utveckling. En person som under historiens stora vändningar inskränker sig till empiriska antaganden istället för att tränga in i klasskampens förestående logik, är förvisso att beklaga. I psykologisk mening var de åtalade bara redskap i GPU-inkquisitionens händer. I historisk mening är inkvisitorn, Stalin, bara ett redskap i händerna på byråkratin, som har hamnat i en återvändsgränd. Byråkratin är själv bara ett redskap för världsimperialismens påtryckningar. De sovjetiska massorna hatar byråkratin. Världsimperialismen ser den som ett verktyg som har överlevt sin användbarhet och förbereder sig för att störta den. Byråkratin försöker lura massorna. Den försöker lura världsimperialismen. Den ljuger på båda fronter. För att inte sanningen ska ta sig ut över gränsen eller sippra in i landet utifrån, låter byråkratin bara ”tillförlitliga” personer komma in i eller lämna landet. Den omger Sovjetunionen med en palissad av gränspatruller av en sort som världen aldrig har sett, och med oräkneliga flockar av polishundar.

Den period då världsimperialismen utsatte Sovjet för en blockad är nu över. Idag organiserar sovjetbyråkratin själv blockaden av Sovjetunionen. Av revolutionen som den förstår den har byråkratin bara bevarat kulten av polisvåld. Den tror att den kan ändra historiens utveckling med hjälp av polishundar. Den kämpar för sin existens med ett konservativt raseri som ingen härskande klass i historien hittills har uppvisat. Längs denna väg har den på kort tid beställt brott som inte ens fascismen har begått ännu. De demokratiska oraklen har inte förstått något av denna termidorens logik, de förstår ingenting nu, och låt oss inte ha några illusioner om att de kommer att förstå någonting. Annars skulle de omedelbart tvingas stänga *The Nation* och *The New Republic*, och därmed rubba solsystemets jämvikt! Eftersom den termidorienska reaktionen uppstod ur revolutionen har *The Nation* och *The New Republic* outröttligt försökt bevisa att revolution och reaktion är en och samma sak. De har systematiskt godkänt eller åtminstone hållit tyst om de förfalskningar, lögnar och korruption som den stalinistiska byråkratin har åstadkommit över hela världen. De har dolt förtrycket av oppositionens medlemmar, som har pågått i 15 år. Ändå har det inte saknats varningar. Vänsteroppositionens litteratur är ganska rikhaltig, på alla språk.

I 15 år har den steg för steg visat hur byråkratins metoder hamnade i allt skarpare konflikt med det nya samhällets krav, hur byråkratin tvingades dölja sina egna giriga intressen, inte bara genom att tillägna sig alla härskande klassers teknik att ljuga, utan också genom att – på grund av situationens allvar i ett land som just hade uppstått ur en revolution – ge denna teknik en aldrig tidigare skådad giftig karaktär. Med ovedersägliga fakta och dokument visade vi hur en hel förfalskarskola växte fram ur den termidorienska reaktionen – Stalins skola – och förgiftade samhällsideologins alla områden. Vi förklarade hur och varför det var just Stalin (”kocken som bara kan laga kryddstarka maträtter”, enligt Lenins definition så tidigt som i mars 1921) som blev ledare för den snikna och konservativa kast som hade bemäktigat sig revolutionen, vi förutspådde Moskvarättegångarna tio år innan de ägde rum och vi förklarade för de mest efterblivna att den juridiska komplotten bara är den termidorienska dödskampens skälvinningar.

1937 underkastade slutligen den internationella kommissionen i New York, som bestod av personer med hög moralisk auktoritet och vana vid kritiska bedömningar, Stalins och Vysjinskijs anklagelser

en tålmodig och grundlig analys. De hittade bara lögner, förfalskningar och bluffmakeri i anklagelserna. De sa detta öppet till hela världen. Kommissionens dom var främst ämnad för ”mannen på gatan”, lantbrukare, små handelsmän, okunniga arbetare, med ett ord majoriteten av de vars levnadsförhållanden berövar dem nödvändig skolning och vidgade horisonter.

Det kan tyckas att man skulle kunna kräva ett eget kritiskt tänkande från *The Nations* och *The New Republics* redaktörer, dessa folkets självutnämnda lärare. De kunde till exempel ha erinrat sig vad de själva lärde sig av sina gamla skollärare, att den termidorianska reaktionen i Frankrike stämplade jakobinerna som ”rojalister” och ”agenter åt Pitt”,³ för att i massornas ögon rättfärdiga det blodiga förtrycket av dem. Det kan tyckas att man kunde ha förväntat sig en viss moralisk känsla från dessa professionella moralister. Stinker inte den sovjetiska byråkratins moraliska förfall i högan sky? Tyvärr har moralisterna befunnits sakna ens det enklaste luktsinne.

Moskvarättegångarna inte bara överraskade denna krets av människor, utan de har också förstört lugnet i deras sinnen för långt tid framåt. En rad artiklar i *The Nation* och *The New Republic* handlar om de tre stora rättegångarna – vilken kavalkad av trångsynthet, fåfänga, hyckleri och framförallt förvirring. Nej, de förväntade sig inte dem! Hur kunde det hända? Men även om de saknar klar-synthet och luktkänsla, så har de i allra högsta grad prästkastens självbevarelsedrift. Därefter bestämdes hela deras agerande av omsorgen att dölja spåren efter sig, det vill säga att se till att de trogna förblev ovetande om det faktum att det inuti oraklet hela tiden fanns inte så särskilt fram-synta präster. Teoretiskt avvisar dessa fariséer indignerat principen ”ändamålet helgar medlen”, och inser inte att ett stort historiskt mål automatiskt förkastar de medel som är ovärdigt det. Men för att backa upp traditionellt småaktiga fördomar och i synnerhet sin egen auktoritet i dumbommarnas ögon, är de alltid redo att ta till konstfulla knep och ynkliga intriger.

Först försökte de öppet fullfölja sin plikt som ”vänner”, dvs. advokater åt GPU. Men det visade sig vara för riskabelt. De ändrade snabbt ståndpunkt till filosofisk skepsis och diplomatisk icke-inblandning. De förkunnade att rättegångarna var ”förbryllande”. De avstod från bedömningar. De varnade för förhastade slutsatser. ”Vi kan inte avgöra något utifrån.” ”Vi får inte blanda oss i den sovjetiska rättvisans angelägenheter.” Med andra ord försökte de på ett undvikande sätt förlika världsoptionen med de gräsligheter som kokades ihop i Moskva. De här personerna ville till varje pris förbli på vänskaplig fot med revolutionens bödlar men inte ta direkt ansvar för GPU:s komplot-ter. Men de lyckades inte hålla sig till denna andra linje särskilt länge. Under slagen från avslöjan-dena talade de med allt lägre röst: ”Anklagelserna är givetvis osannolika men ... men det finns ’något’ bakom dem.” ”Vi är inte för stalinisterna, men vi tror inte heller på trotskisterna.” Bara *The Nations* och *The New Republics* orakel representerar sanningen. Om de igår och förrgår var blinda, så är det desto säkrare att deras syn idag är felfri. ”Det finns något bakom anklagelserna.” Förvisso! Om den härskande klicken avrättar alla som är kvar från bolsjevikpartiet så har de tvingande skäl att göra det. Men vi måste söka efter dessa skäl i byråkratins objektiva intressen och inte i Vysjinskijs tal eller i Jezjovs intriger. Men vi känner redan till att klasskampens dialektik för dessa empirister är en bok som är förseglad med sju lås. Vad kan man kräva eller förvänta sig från filosofer och förläggare som inte förutsåg någonting och inte ser någonting, och som blev fullständigt överraskade av rättegångarna? Det enda som återstår för de bankrutta oraklen är att dela skulden i två delar: 50% till bödeln och 50% till hans offer. Småbourgeoisien står alltid i mitten och bedömer en fråga med

---

3 William Pitt (1759-1806) var premiärminister i Storbritannien från 1783-1801 och från 1803 fram till sin död.

formuleringen: ”å ena sidan” och ”å andra sidan”. Om kapitalisterna är hårdnackade så är arbetarna ändå alltför krävande. *The Nation* och *The New Republic* drar bara den gyllene medelvägens politik till sin logiska slutsats, när de gör slut på hälften av sin moraliska lymfa på GPU och den andra halvan på de verkliga eller inbillade ”trotskisterna”. Och till sist får de liberala amerikanerna höra från sina lärare att Zinovjev och Kamenev bara var halva terrorister, att Pjatakov bara saboterade industrin under sex av tolv månader, att Bucharin och Rykov bara är spioner åt två och inte fyra länder, och att Stalin bara är förfalskare och skurk till hälften. Kain? Kanske han är Kain, men inte till mer än 50%.

Deras filosofi återspeglar deras egen värld. Genom sin samhällseliga karaktär är de intellektuella halvborgare. De lever på halva tankar och halva känslor. De vill bota samhället med halva åtgärder. De anser att den historiska processen är ett alltför instabilt fenomen och vägrar engagera sig till mer än 50%. Således har dessa personer, som lever på halvsanningar – dvs. den värsta sortens lögnar – blivit en verklig broms på allt verkligt progressivt, dvs. revolutionärt tänkande.

The New Masses är bara en soptunna som får folk på sin vakt på grund av sin egen lukt.⁴ *The Nation* och *The New Republic* är betydligt mer ”anständiga” och ”respektabla” och mindre ... illaluktande. Men de är farligare. Den bästa delen av den nya generationen amerikanska intellektuella kan bara fortsätta på den breda historiska vägen om de fullständigt bryter med de ”demokratiska” halvsanningarnas orakel.

---

4 *The New Masses* var en litterär månadstidskrift under stalinistiskt inflytande som publicerades mellan 1926 och 1948.